

e-ISSN 3083-6018

SOCIAL DEVELOPMENT: Economic and Legal Issues

<https://www.eu-scientists.com/index.php/sdel>

Institutional Modernization of Public Finances of Ukraine Based on Digitalization and Open Data

Oksana Hrytsak ¹ * ● Ievgen Volkovskiy ² ● Anna Pyslytsia ²

¹ *Ukrainian National Forestry University (Ukraine). Associate Professor at the Department of Accounting, Finance and Hospitality Management, PhD in Economics, Associate Professor.*

² *Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (Ukraine). Associate Professor at the Department of Finance named after Viktor Fedosov, PhD in Economics, Associate Professor.*

* **Corresponding Author**, e-mail: hrytsak@ntu.edu.ua

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Research Article

DOI:

[10.70651/3083-6018/2026.4.17](https://doi.org/10.70651/3083-6018/2026.4.17)

Received:

14 March 2026

Accepted:

18 April 2026

Published online:

21 April 2026

Copyright © 2026 by authors

This is an open access journal and all published articles are licensed under a Creative Commons Attribution—NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0)

The study highlights the importance of the processes of institutional modernization of public finances in Ukraine in the context of digital transformation. The objective of this research is a thorough assessment of the institutional updating of Ukraine's public finances within digitalization and open data deployment, along with justifying pathways to boost public finance clarity, budget process efficacy, and tax administration, especially when dealing with large businesses, to ensure the nation's continued advancement. Throughout this scholarly inquiry, general scientific techniques were employed, notably analysis and synthesis to uncover the core of public finance institutional modernization, a systematic framework to examine the connections between budget and tax system components, comparative evaluation to pinpoint global methods of public finance digitalization, as well as induction and deduction to formulate conclusions about how open data and digital tools affect public finance management effectiveness in Ukraine. The core concepts of the public finance system operation are disclosed. The present condition of public finances in Ukraine is examined. The extent of digitalization of government financial bodies and the measure of information system deployment in the budget procedure are investigated. The specifics of tax administration digitalization, notably for major taxpayers, are scrutinized. The effect of public finance digitalization on attaining sustainable progress objectives is evaluated. The avenues for institutional enhancement of Ukraine's public finance structure based on digitalization and public data principles are justified. It is demonstrated that these actions help boost clarity and liability in the public finance domain, streamline the budget process, lessen corruption hazards, boost tax administration effectiveness, especially concerning large taxpayers, and upgrade the standard of governance choices relying on the utilization of open data and modern data systems.

KEYWORDS

public finances of Ukraine, institutional modernization, digitalization, open data, transparency of public finances, efficiency of the budget process, public finance information systems, taxes, taxation, large business, sustainable development.

e-ISSN 3083-6018

СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК: економіко-правові проблеми

<https://www.eu-scientists.com/index.php/sdel>

Інституційна модернізація державних фінансів України на засадах цифровізації та відкритих даних

Оксана С. Грицак ^{1*} ● Євген І. Волковський ² ● Анна В. Пислиця ²

¹ Національний лісотехнічний університет України (Україна). Доцент кафедри обліку, фінансів та готельно-ресторанної справи, канд. екон. наук, доцент.

² Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (Україна). Доцент кафедри фінансів імені Віктора Федосова, канд. екон. наук, доцент.

* Автор-кореспондент, e-mail: hrytsak@nltu.edu.ua

СТАТТЯ

АНОТАЦІЯ

Дослідницька

DOI:

[10.70651/3083-6018/2026.4.17](https://doi.org/10.70651/3083-6018/2026.4.17)

Отримана:

14.03.2026 р.

Прийнята:

18.04.2026 р.

Опублікована:

21.04.2026 р.

Авторське право

© 2026 авторів

Цей твір

ліцензовано на умовах Ліцензії Creative Commons «Із Зазначенням Авторства – Некомерційна 4.0 Міжнародна» (CC BY-NC 4.0).

Дослідження актуалізує значимість процесів інституційної модернізації державних фінансів України в умовах цифрової трансформації. Метою дослідження є комплексний аналіз інституційної модернізації державних фінансів України в умовах цифровізації та впровадження відкритих даних, а також обґрунтування напрямів підвищення прозорості публічних фінансів, ефективності бюджетного процесу та податкового адміністрування, зокрема у взаємодії з великим бізнесом, у контексті забезпечення сталого розвитку держави. У ході наукового дослідження використовувалися загальнонаукові методи, зокрема аналіз і синтез для розкриття сутності інституційної модернізації державних фінансів, системний підхід для дослідження взаємозв'язків між елементами бюджетної та податкової системи, порівняльний аналіз для виявлення міжнародних практик цифровізації публічних фінансів, а також індукція і дедукція для формування узагальнень щодо впливу відкритих даних і цифрових технологій на ефективність управління державними фінансами України. Розкрито теоретичні засади функціонування системи державних фінансів. Проаналізовано сучасний стан державних фінансів України. Досліджено рівень цифровізації фінансових інституцій держави та ступінь впровадження інформаційних систем у бюджетний процес. Проаналізовано особливості цифровізації податкового адміністрування, у тому числі великих платників податків. Оцінено вплив цифровізації державних фінансів на досягнення цілей сталого розвитку. Обґрунтовано напрями інституційного вдосконалення системи державних фінансів України на засадах цифровізації та відкритих даних. Показано, що ці заходи сприяють підвищенню прозорості та підзвітності у сфері державних фінансів, оптимізації бюджетного процесу, зменшенню корупційних ризиків, посиленню ефективності податкового адміністрування, зокрема щодо великих платників податків, а також підвищенню якості управлінських рішень на основі використання відкритих даних та сучасних інформаційних систем.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

державні фінанси України, інституційна модернізація, цифровізація, відкриті дані, прозорість публічних фінансів, ефективність бюджетного процесу, інформаційні системи державних фінансів, податки, оподаткування, великий бізнес, сталий розвиток.

1. Introduction

Актуальний процес трансформації системи державних фінансів України проходить на тлі глибоких інституційних змін та стрімкої цифровізації. Перехід від традиційних адміністративних моделей до цифрово-орієнтованих механізмів управління вбачається ключовим фактором сталого економічного зростання та укріплення суспільної довіри до інституцій влади [1, с. 65]. Цифровізація державних фінансів дозволяє підвищити оперативність прийняття рішень, забезпечити більш точне прогнозування бюджетних надходжень та витрат, зменшити рівень корупційних ризиків і підвищити загальну ефективність використання державних ресурсів [2, с. 123].

Впровадження політики відкритих даних у сфері публічних фінансів формує новий рівень підзвітності державних інституцій та створює умови для ефективного громадського контролю за використанням бюджетних коштів [3, с. 31]. Дослідження показують, що відкриті дані сприяють не лише підвищенню прозорості, але й розвитку цифрової держави загалом, виступаючи стратегічним ресурсом для аналітики та громадського контролю. У сфері державних фінансів це проявляється через доступ до бюджетних показників, даних про витрати та інформації щодо ефективності використання публічних коштів. Водночас критичним аспектом залишається невідповідність між задекларованими цілями політики відкритих даних та реальними результатами її впровадження [4, с. 82].

Застосування аналітики великих даних, автоматизованих систем контролю та електронних сервісів співпраці з платниками податків дає змогу значно підвищити рівень податкової дисципліни та зменшити обсяги тіньової економіки. У межах світових трансформацій важливо також брати до уваги спрямованість державної фінансової стратегії на завдання сталого розвитку [1, с. 65]. Інституційне оновлення фінансової системи має гарантувати не лише податкову дієвість, а й суспільну неупередженість, економічну стійкість та природоохоронну рівновагу. Цифровізація та відкриті дані в цьому випадку виступають інструментами досягнення більш комплексних стратегічних цілей державного розвитку [5, с. 51]. Дослідження інституційної модернізації державних фінансів України на засадах цифровізації та відкритих даних є надзвичайно актуальним, оскільки дозволяє виявити системні проблеми існуючої моделі управління, оцінити ефективність уже впроваджених реформ та сформулювати науково обґрунтовані напрями подальшого вдосконалення фінансової архітектури держави.

2. Literature Review

У сучасних українських наукових публікаціях простежується посилення уваги до цифрової трансформації публічних фінансів, особливо в контексті впровадження GovTech-рішень, великих даних та відкритих бюджетів. Так, С. Криниця [4, с. 82] наголошує, що цифрові технології (Big Data, AI, смарт-контракти) формують нову архітектуру бюджетного процесу, підвищуючи прозорість і громадську участь у фінансовому управлінні. Л.В. Діденко та ін. [5, с. 51] проаналізували вплив GovTech на процес трансформації системи фінансового управління, акцентуючи при цьому увагу на важливості забезпечення прозорості урядування та відкритих даних. Водночас В.Г. Дем'янишин та ін. [6, с. 58] зосереджували наукові пошуки на дослідженні інформаційних технологій у фінансовому секторі, наголошуючи на інтенсифікації ризиків кібербезпеки.

У публікації авторів Н. Крюкової та І. Чуркіної [7, с. 74] акцент зроблено на фіскальній децентралізації як складовій публічних фінансів, при цьому вчені акцентують на недостатній розвиненості цифровізації місцевих фінансів. У роботі І. Жук, О. Захаркіна, І. Вишки, С. В. Шарової, Ю. Набатової [8, с. 1697] показано, що цифровізація публічних фінансів у країнах ЄС базується на повній інтеграції e-government систем, однак у країнах, що розвиваються, часто спостерігається технологічна фрагментація.

Міжнародна наукова література розглядає цифровізацію державних фінансів як складову ширшої GovTech-трансформації. С. Santiso [9] досліджує вплив GovTech на зниження корупції та підвищення прозорості публічних фінансів, доводячи, що цифровізація створює «аналітичну підзвітність» держави. Автор переважно фокусується на якісних кейсах та інституційних

прикладом, що обмежує можливості кількісного вимірювання ефектів цифровізації. С.-L. Cardenas-López [10] систематизував вплив цифрових технологій (Big Data, blockchain, AI) на податкове адміністрування та боротьбу з ухиленням від оподаткування. Водночас дослідження має технологічний нахил і недостатньо враховує інституційні бар'єри, такі як низький рівень довіри до податкових органів або обмежена цифрова грамотність платників податків, що є критично важливими для країн із трансформаційною економікою. D. Amaglobeli, R.A. de Mooij, A. Mengistu та ін. [11] представили системний підхід до трансформації державних фінансів через GovTech. Сильним боком роботи є інтеграція інституційного та технологічного аспектів. Водночас запропоновані рекомендації мають універсальний характер і не повною мірою враховують специфіку країн із високими рівнями тіньової економіки та обмеженими ресурсами для цифрових реформ, що може знижувати їх прикладну релевантність для України. A. Hein, M. Engert, S. Ryu, N. Schaffer, S. Hermes, H. Krcmar [12] досліджували формування концепції розвитку екосистем відкритих державних даних, підкреслюючи важливість залучення користувачів до цифрових платформ із самого початку їх проектування. H. Scholta, I. Lindgren [13] розглядали проактивну модель цифрових державних сервісів. Це підвищує ефективність управління та зменшує адміністративні витрати.

3. Problem Statement

Метою дослідження є комплексне обґрунтування теоретичних і практичних засад інституційної модернізації державних фінансів України в умовах цифровізації та впровадження відкритих даних, а також визначення напрямів підвищення прозорості публічних фінансів, ефективності бюджетного процесу та податкового адміністрування, зокрема у взаємодії з великим бізнесом, для забезпечення сталого розвитку держави.

4. Methods and Materials

У процесі дослідження інституційної модернізації державних фінансів України на засадах цифровізації та відкритих даних використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів пізнання, що забезпечують системність, обґрунтованість і достовірність отриманих результатів.

Основу методологічного інструментарію становлять аналіз і синтез, які застосовано для розкриття сутності державних фінансів, інституційної модернізації та цифрової трансформації фінансового управління. Системний підхід дав змогу дослідити державні фінанси як цілісну багаторівневу систему взаємопов'язаних інституцій, процесів і інформаційних потоків. Індукція та дедукція використані для формування узагальнень щодо впливу цифровізації та відкритих даних на ефективність бюджетного процесу та податкового адміністрування.

Порівняльний метод застосовано для аналізу міжнародного досвіду цифровізації публічних фінансів та визначення можливостей його адаптації в Україні. Статистичний та економіко-аналітичний методи використано для оцінювання тенденцій розвитку бюджетної системи, рівня прозорості фінансових даних та ефективності податкових надходжень. Елементи контент-аналізу дали змогу опрацювати нормативно-правові акти, стратегічні документи та аналітичні звіти у сфері публічних фінансів.

Матеріальною базою дослідження стали нормативно-правові акти України, що регулюють сферу державних фінансів, бюджетних відносин та оподаткування, зокрема Бюджетний кодекс України та Податковий кодекс України. Також використано офіційні дані Міністерства фінансів України, Державної податкової служби України, Державної казначейської служби України, відкриті бюджетні дані, аналітичні звіти міжнародних організацій (зокрема Світового банку та МВФ), а також наукові публікації вітчизняних і зарубіжних дослідників у сфері публічних фінансів, цифрового врядування та інституційної економіки.

5. Results and Discussion

Теоретичні засади функціонування системи державних фінансів ґрунтуються на положеннях інституційної економіки, теорії публічних фінансів та концепції державного управління, орієнтованого на результат. У межах традиційного підходу державні фінанси

розглядаються як стійка система економічних відносин процесу формування, розподілу та використання централізованих фінансових ресурсів держави для виконання її функцій. До ключових елементів системи державних фінансів належать: бюджетна система, податкове адміністрування, державні видатки, боргова політика та механізми міжбюджетного регулювання [14].

Цифрові технології створюють можливість оперативного доступу до бюджетної інформації, автоматизації контролю за витрачанням коштів та зменшення корупційних ризиків. Водночас ефективність таких змін залежить від рівня інституційної спроможності держави, зокрема, здатності забезпечити інтеграцію інформаційних систем, стандартизацію даних та захист цифрової інфраструктури. У теоретичному вимірі інституційна модернізація державних фінансів у контексті цифрової трансформації є багатовимірним процесом, що поєднує технологічні інновації, інституційні реформи та зміну управлінських практик. Її ключова мета полягає у формуванні ефективної, прозорої та адаптивної системи управління публічними фінансами, здатної забезпечити стійкість державних фінансів і підтримку довгострокового економічного розвитку [10].

Бюджетна система України демонструє високу чутливість до зовнішніх шоків, що проявляється постійним переглядом бюджетних параметрів протягом фінансового року. У таких умовах важливою характеристикою сучасного стану державних фінансів є поступова цифровізація бюджетного процесу [15, с. 10]. Інтеграція сучасних цифрових систем управління державними фінансами формує необхідні передумови для підвищення прозорості фінансових потоків [16]. Обмежувачими чинниками у цьому напрямку позиціонуються нерівномірність цифрової зрілості інституцій, фрагментарність інформаційних систем, недостатній рівень інтеграції між органами державного управління.

Нині система державних фінансів України функціонує в умовах підвищеного фіскального навантаження та посилення зовнішньої фінансової підтримки [17, с. 104]. У таких умовах ефективність використання державних фінансів визначається, першочергово, рівнем інституційної спроможності фінансових органів, ступенем інтеграції цифрових інструментів моніторингу і контролю, рівнем прозорості використання ресурсів (рис. 1).

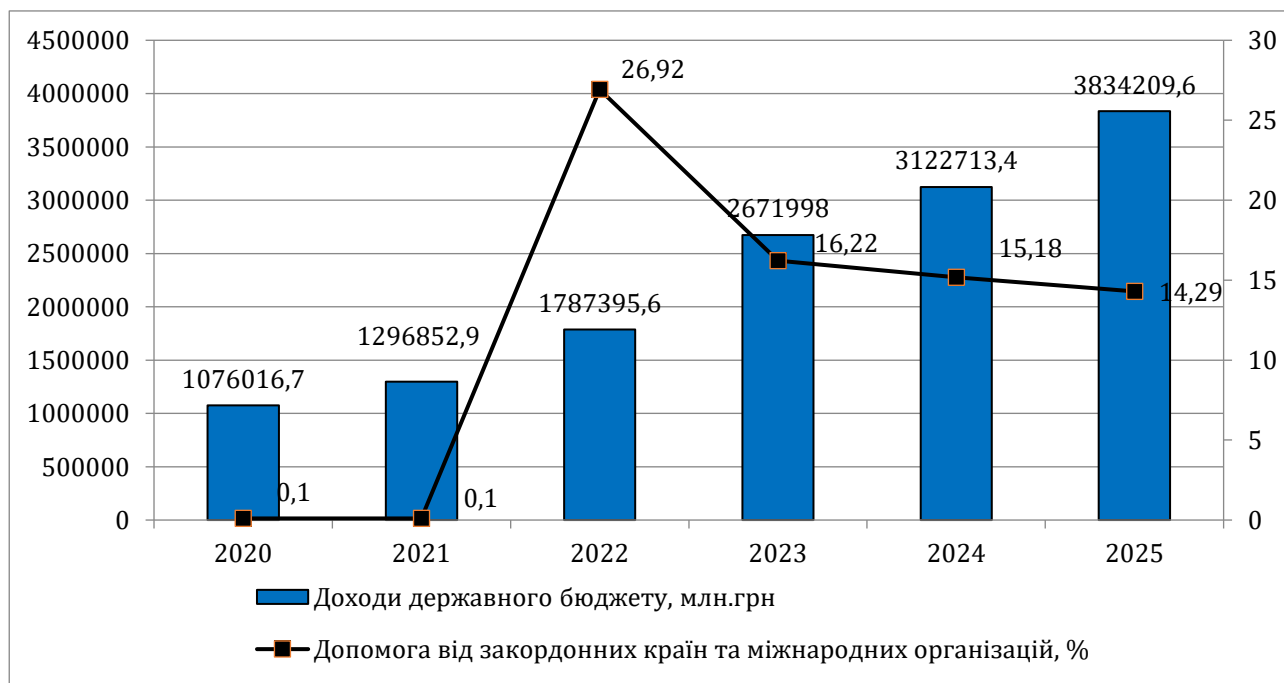

Рис. 1. Динаміка доходів держбюджету України за 2020–2025 роки

Джерело: побудовано авторами на основі [19].

Аналіз показує, що до 2021 року міжнародна допомога була практично несуттєвою (0,1 млн грн), що свідчить про її епізодичний характер у структурі доходів бюджету. Починаючи з 2022 року відбувається структурний злам. Попри відносно невелику частку в загальних доходах у наведених одиницях виміру, у реальній бюджетній архітектурі міжнародна допомога фактично стала системоутворюючим джерелом фінансування дефіциту [19]. При цьому на міжнародну

допомогу покладено також інституційну функцію, що характеризує міжнародну допомогу як інструмент макрофінансової стабілізації, прив'язаний до реформ державного управління. При цьому невід'ємними є вимоги щодо цифровізації, прозорості та відкритості.

Інституційна матриця у даному дослідженні виступає аналітичним інструментом, що відображає еволюцію системи державних фінансів України в умовах кризових викликів, зокрема воєнного стану, макроекономічної нестабільності та посилення ролі міжнародної фінансової допомоги [12]. Водночас вона дозволяє простежити поступовий перехід від традиційної моделі управління публічними фінансами до цифрово-орієнтованої системи, заснованої на використанні інформаційних технологій, відкритих даних та аналітичних платформ [4, с. 82].

Особливу аналітичну цінність матриця має в контексті оцінювання інституційної модернізації, оскільки дає змогу одночасно враховувати як фінансово-економічні показники, так і якісні характеристики розвитку управлінських інституцій. Це дозволяє комплексно оцінити рівень адаптивності державних фінансів до зовнішніх шоків та ефективність впровадження цифрових інструментів у бюджетний і податковий процеси [13]. Інституційна матриця є важливим аналітичним елементом дослідження, що забезпечує системне розуміння трансформації державних фінансів України в умовах цифровізації та посилення ролі відкритих даних (табл. 1).

Таблиця 1. Інституційна матриця державних фінансів України за 2020-2025 роки

Ріки	Фіскальна спроможність	Зовнішня підтримка	Рівень залежності	Цифрова зрілість	Інституційні зміни
2020	Домінування податкових надходжень	Відсутня / мінімальна	Низький	Середня	Поступова модернізація
2021	Помірне зростання доходів	Мінімальна	Низький	Середня	Посилення ролі Мінфіну у стратегічному плануванні
2022	Різке навантаження на бюджет, зростання дефіциту	Висока	Високий	Вище середньої	Посилення казначейського контролю
2023	Адаптація фіскальної системи	Значна, системна	Середньо-високий	Висока	Інституційне закріплення ролі донорських механізмів у бюджеті
2024	Посилення податкового адміністрування	Стабільна, програмна	Середній	Висока	Посилення цифрових підрозділів у Мінфіні та ДПС
2025	Часткова фіскальна стабілізація	Помірна, структурована	Середній-низький	Дуже висока	Інституційна консолідація цифрових фінансових систем

Джерело: авторська розробка

Ключову роль у формуванні бюджетної політики відіграє Верховна Рада України, яка затверджує Державний бюджет, вносить зміни до бюджетного законодавства та здійснює парламентський контроль за його виконанням. Важливим елементом інституційної системи є Кабінет Міністрів України, який забезпечує реалізацію фінансово-бюджетної політики держави, координує діяльність центральних органів виконавчої влади та формує проект державного бюджету [20].

Центральне місце в системі управління державними фінансами займає Міністерство фінансів України, яке виконує функції стратегічного планування, макрофіскального прогнозування, розробки бюджетної політики та координації всього бюджетного процесу. Саме Мінфін забезпечує методологічну єдність бюджетної системи та інтеграцію фінансової інформації [21]. Інституційна структура управління бюджетною та податковою системами України є формально розвиненою, однак її ефективність значною мірою залежить від рівня міжвідомчої координації, цифрової інтеграції та якості інформаційного обміну між ключовими інституціями [7, с. 74].

Рівень цифровізації фінансових інституцій України характеризується як нерівномірний, але системно зростаючий, із поступовим переходом від фрагментарної автоматизації до інтегрованої моделі data-driven управління державними фінансами. Ключовими драйверами

цього процесу виступають Міністерство фінансів України, Державна казначейська служба та Державна податкова служба, які формують основу цифрової інфраструктури бюджетного процесу. Міністерство фінансів є центральним координатором цифрової трансформації у сфері публічних фінансів. У досліджуваний період відбувається поступове впровадження аналітичних платформ управління бюджетом, систем макрофіскального прогнозування та інструментів моніторингу виконання державного бюджету [3, с. 31].

Казначейська служба України є найбільш цифровізованою інституцією у сфері державних фінансів. Вона функціонує на основі автоматизованої системи управління державними фінансами, яка забезпечує: касове виконання бюджету в режимі реального часу; електронний облік бюджетних операцій; контроль залишків і руху коштів; формування звітності на цифровій основі.

Це дозволяє мінімізувати ручні операції та підвищити прозорість руху бюджетних коштів. Однак проблема полягає у недостатній інтеграції казначейських даних із податковими та митними інформаційними системами.

Цифрова трансформація державних фінансів України має системний характер і охоплює всі ключові етапи руху бюджетних ресурсів. Так, через портал Spending.gov.ua з моменту запуску було оприлюднено понад 276 млн транзакцій на суму понад 34 трлн грн, що свідчить про безпрецедентний рівень прозорості фінансових потоків [22]. Водночас система ProZorro забезпечує повну цифровізацію публічних закупівель (рис. 2-3).

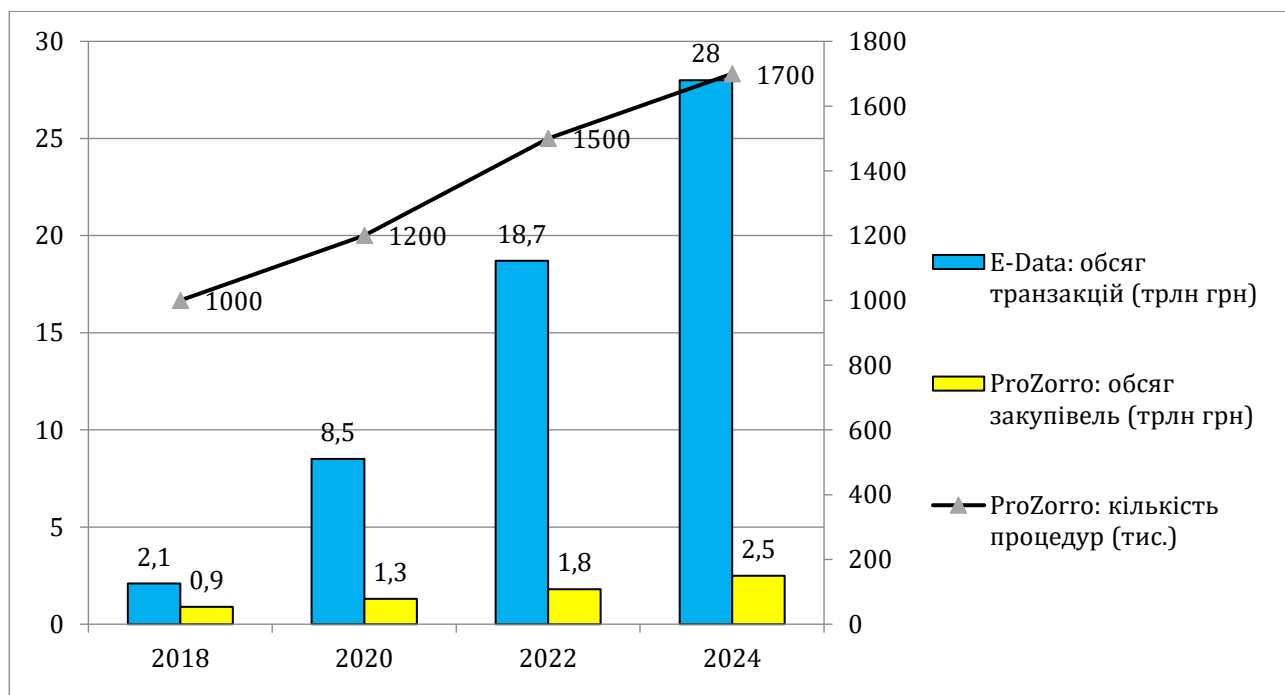

Рис. 2. Динаміка цифровізації державних фінансів України за 2018-2024 роки
Джерело: побудовано авторами на основі [23–24].

Аналізуючи рис.2, варто зазначити поступовість переходу державних фінансів у цифровий формат: дані з E-Data демонструють зростання відкритих транзакцій, а ProZorro –кількості проведених процедур та обсягу закупівель. Зазначена тенденція підтверджує розширення функціоналу цифрових платформ, що все активніше використовуються з метою організації та контролю процесів [24].

У 2018–2024 роках Україна здійснила повний інституційний перехід до цифрової моделі управління державними фінансами. Кількість транзакцій E-Data зростає більш ніж у 7 разів, що забезпечило безпрецедентний рівень прозорості фінансових потоків. Досягнення 100% електронної форми через ProZorro свідчить про ліквідацію аналогових механізмів та інституційну стабілізацію системи.

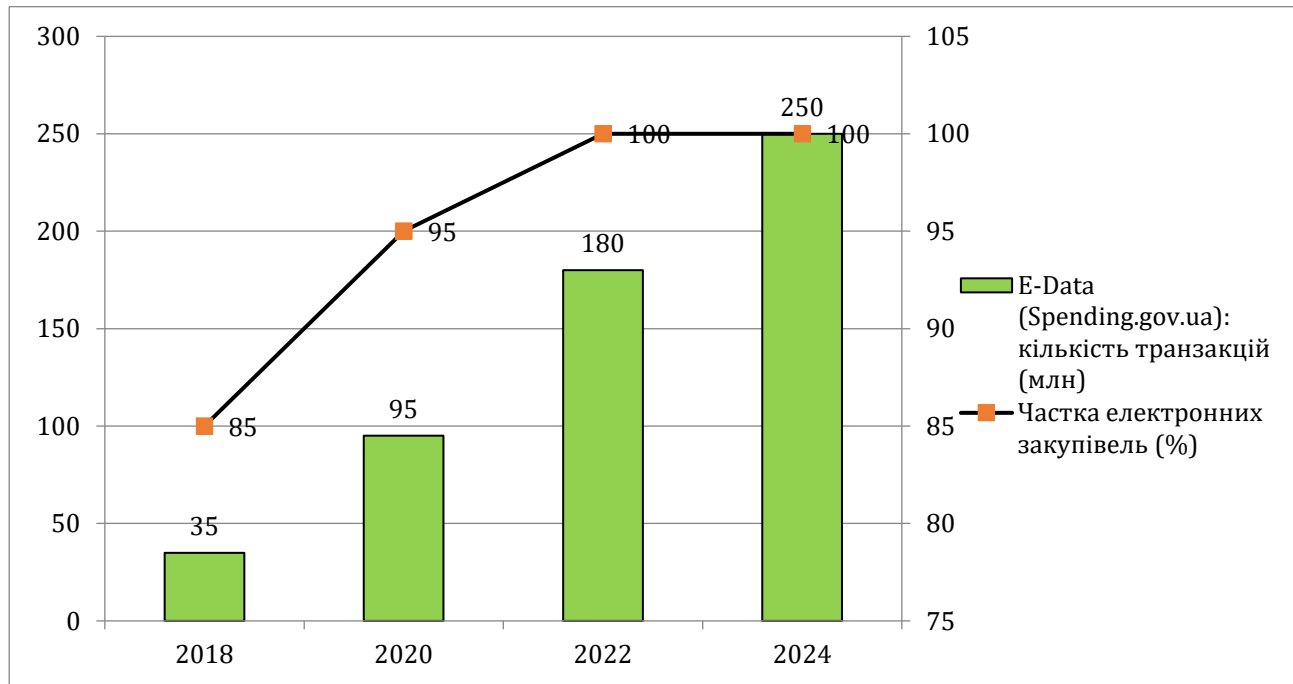

Рис. 3. Кількість транзакцій та частка електронних закупівель

Джерело: побудовано авторами на основі [23–25]

У результаті сформовано цілісну цифрову екосистему публічних фінансів, у якій прозорість, підзвітність і аналітичність стають базовими характеристиками функціонування держави [25].

Державна податкова служба демонструє суттєвий прогрес у цифровій трансформації, зокрема через розвиток електронного кабінету платника податків, системи електронного адміністрування ПДВ та ризик-орієнтованих моделей податкового контролю. Впровадження аналітики великих даних дозволило перейти до більш селективного податкового контролю, що зменшує адміністративний тиск на сумлінних платників і підвищує ефективність виявлення податкових ризиків, особливо у сегменті великого бізнесу. Разом із тим цифровізація ДПС залишається обмеженою через недостатній рівень міжвідомчого обміну даними та часткову фрагментацію інформаційних систем [11].

Цифровізація фінансових інституцій України перебуває на етапі активного розвитку, однак ще не досягла повної системності. Найбільш цифровізованим сегментом є казначейське виконання бюджету, тоді як найбільші виклики зберігаються у сфері міжвідомчої інтеграції даних та формування єдиної аналітичної платформи управління державними фінансами. Це підтверджує необхідність подальшої інституційної модернізації на основі відкритих даних та інтегрованих інформаційних систем [14]. Політика відкритих даних у сфері публічних фінансів України впродовж 2020–2025 років еволюціонувала від переважно формального оприлюднення бюджетної інформації до інституційно закріпленої практики цифрової прозорості, що стала невід’ємним елементом бюджетного процесу. Її розвиток визначається поєднанням внутрішніх реформ у сфері публічного управління та зовнішніх зобов’язань України перед міжнародними партнерами щодо підвищення прозорості використання державних ресурсів [7, с. 74].

Період 2020–2021 років відкриті фінансові дані в Україні використовувались обмежено, у формі зведених бюджетних звітів. Процес ускладнювався відсутністю єдиних стандартів і слабкістю інструментарію обробки інформації. Водночас після 2022 року ситуація значно змінилася, адже в кризових умовах війни відкриті фінансові дані стали важливим інструментом прозорості та відкритості. Політика open data почала виконувати не лише функцію прозорості, але й функцію фінансової легітиматії державної політики, що безпосередньо вплинуло на сталість зовнішнього фінансування.

Відбувається перехід до більш зрілої моделі управління відкритими даними, яка характеризується: сталим оновленням бюджетних наборів даних у стандартизованих форматах; розвитком цифрових платформ моніторингу публічних фінансів; інтеграцією відкритих даних у

процеси бюджетного планування та контролю; поступовим переходом до data-driven управління фінансовими потоками [15, с. 10].

Практичний вплив політики відкритих даних на прозорість бюджетного процесу демонструє багатовимірність: підвищується рівень доступності інформації, прозорості та підзвітності діяльності органів державної влади; формуються сприятливі передумови для ефективного громадського та міжнародного фінансового контролю; підвищується оперативність моніторингу й аналізу бюджетних процесів [26].

Разом із тим ефективність політики відкритих даних залишається обмеженою низкою структурних проблем. Зокрема, недостатня стандартизація даних, різна якість їх наповнення, а також слабка інтеграція між інформаційними системами фінансових органів знижують аналітичну цінність відкритих ресурсів. Це ускладнює їх використання для стратегічного планування та комплексної оцінки ефективності бюджетної політики.

Узагальнюючи, можна констатувати, що політика відкритих даних у сфері публічних фінансів України перейшла від формального рівня до стадії інституційного закріплення та практичного застосування. Вона істотно підвищила прозорість бюджетного процесу, однак її повний потенціал ще не реалізований через недостатню цифрову інтеграцію та обмежену уніфікацію фінансових даних. Подальший розвиток цієї політики безпосередньо залежить від поглиблення цифровізації та формування єдиної інтегрованої системи управління державними фінансами [27].

Цифровізація податкового адміністрування в Україні є одним із ключових напрямів інституційної модернізації державних фінансів. Особливої ваги цей процес набуває стосовно великого бізнесу та великих платників податків, які відіграють вагомий фінансовий та соціально-економічний роль в державі загалом, та у державних фінансах зокрема [28].

Сегмент великих платників податків є найбільш цифровізованою частиною податкової системи, оскільки характеризується високою концентрацією фінансових потоків та складною структурою операцій. Для його адміністрування застосовуються спеціалізовані підходи, що базуються на глибокій аналітиці даних і цифровому моніторингу. Попри наявність розвиненої формальної інституційної структури, система державних фінансів України характеризується низкою проблем [29, с. 486]. Водночас позитивною тенденцією є поступова цифрова трансформація податкової та казначейської систем, розвиток електронних сервісів та впровадження ризик-орієнтованих моделей контролю.

Феномен інформаційно-аналітичних систем (ІАС) у сфері державних фінансів України розглядається як важливий інструмент інституційної модернізації в форматі даноорієнтованої (data-driven) моделі. Вплив ІАС зростає під впливом податкових реформ, цифровізації бюджетного процесу, підвищення вимог до прозорості [14; 30]. Перехід до аналітичного управління дає змогу підвищити ефективність бюджетного планування, при цьому максимальної результативності можна очікувати у податковому адмініструванні через його автоматизацію [31]. Необхідно зауважити, що найбільш повна реалізація потенціалу ІАС є можливою тільки у випадку формування єдиної цифрової платформи та інституційної інтеграції [32].

Взаємозв'язок між рівнем відкритості фінансових даних та ефективністю використання бюджетних ресурсів є одним із ключових індикаторів зрілості системи публічних фінансів у сучасних умовах цифрової трансформації. У теоретичному вимірі цей зв'язок пояснюється положеннями інституційної економіки та теорії інформаційної асиметрії, відповідно до яких підвищення відкритості даних зменшує дисбаланс інформації між державою, суспільством і ринковими суб'єктами, що посилює контрольні та регуляторні механізми у сфері використання бюджетних коштів [7, с. 74].

У практичному аспекті відкритість фінансових даних впливає на ефективність бюджетного процесу через декілька взаємопов'язаних каналів. По-перше, забезпечується зростання прозорості державних фінансів, що дозволяє суспільству, медіа та міжнародним організаціям здійснювати моніторинг руху бюджетних ресурсів. Це формує додатковий рівень підзвітності органів влади та зменшує можливості неефективного або нецільового використання коштів [29, с. 486]. По-друге, відкриті дані створюють передумови для розвитку аналітичних інструментів управління бюджетом, коли фінансові рішення приймаються на основі структурованої інформації та цифрової аналітики, а не лише адміністративних процедур.

По-третє, відкритість даних сприяє підвищенню якості бюджетного планування, оскільки дозволяє виявляти структурні дисбаланси у доходах і видатках, оцінювати ефективність бюджетних програм та прогнозувати фінансові ризики. По-четверте, у поєднанні з цифровізацією державних фінансів відкриті дані зменшують транзакційні витрати управління, прискорюють обмін інформацією між інституціями та підвищують оперативність прийняття рішень [26].

Разом із тим взаємозв'язок між відкритістю даних та ефективністю використання бюджетних ресурсів не є автоматичним або лінійним. Його результативність залежить від якості інституційного середовища, рівня цифрової інтеграції та здатності державних органів використовувати відкриті дані в управлінських процесах [2, с. 123].

Цифровізація державних фінансів суттєво впливає на досягнення Цілей сталого розвитку (ЦСР), оскільки трансформує саму логіку управління бюджетними ресурсами — від традиційної адміністративної моделі до прозорої, даноорієнтованої та результативної системи [33, с. 70]. Діджиталізація державних фінансів виступає одним із ключових каталізаторів досягнення Цілей сталого розвитку, оскільки забезпечує підвищення прозорості, ефективності та підзвітності бюджетної системи. Її вплив є системним і багатовимірним, однак максимальний ефект можливий лише за умови подальшої інституційної модернізації, інтеграції інформаційних систем та розвитку цифрової інфраструктури управління публічними фінансами [34].

Інституційне вдосконалення системи державних фінансів України в сучасних умовах визначається необхідністю переходу від фрагментарної цифровізації до цілісної, інтегрованої та data-driven моделі управління бюджетними ресурсами. Ключовими детермінантами цього процесу виступають цифрова трансформація державного сектору, розвиток політики відкритих даних та посилення вимог до прозорості та ефективності використання публічних коштів [2, с. 123].

Таблиця 2. Напрями інституційного вдосконалення системи державних фінансів України на засадах цифровізації та відкритих даних

Напрямок удосконалення	Зміст трансформації	Інструменти реалізації	Очікуваний ефект
Формування єдиної цифрової платформи (IFMIS-рівня)	Інтеграція бюджетного, податкового та казначейського контурів	Єдина база даних, інтегровані фінансові системи	Підвищення керованості фінансових потоків, зменшення фрагментації
Розвиток відкритих фінансових даних	Стандартизація та розширення доступу до бюджетної інформації	Open data портали, машинозчитувані формати	Зростання прозорості та підзвітності
Цифровізація податкового адміністрування	Автоматизація контролю та моніторинг платників	Ризик-орієнтовані системи, е-кабінет платника	Зменшення ухилення від оподаткування, підвищення надходжень
Аналітична трансформація управління (data-driven)	Перехід до управління на основі даних	Big Data, AI-аналітика, прогнозні моделі	Підвищення якості бюджетного планування
Міжвідомча інтеграція даних	Об'єднання інформаційних систем фінансових органів	API-інтеграція, обмін реєстрами	Скорочення дублювання та помилок у даних
Посилення кібербезпеки	Захист фінансових інформаційних систем	Кіберзахист, шифрування, аудит доступу	Підвищення стійкості фінансової інфраструктури
Міжнародна гармонізація	Узгодження з міжнародними стандартами open data	Стандарти IMF, OECD, World Bank	Зростання довіри донорів та інвесторів

Джерело: авторська розробка

Запропонована табл. 2 узагальнює стратегічні напрями інституційної модернізації фінансової системи держави, включаючи цифровізацію бюджетного та податкового адміністрування, розвиток відкритих фінансових даних, формування інтегрованої інформаційної інфраструктури та посилення аналітичної складової управління. Такий підхід

забезпечує комплексне бачення трансформаційних процесів і дозволяє оцінити їх взаємозв'язок у межах єдиної цифрової екосистеми публічних фінансів.

Модернізація системи державних фінансів України має комплексний та багаторівневий характер. Вона охоплює як технологічну складову (впровадження цифрових платформ, аналітичних систем та інструментів кібербезпеки), так і інституційну (підвищення прозорості, інтеграція даних, удосконалення управлінських практик). Ключовим результатом визначених трансформацій є перехід до інтегрованої цифрової моделі управління державними фінансами, в якій відкриті дані, автоматизація процесів та міжвідомча взаємодія виступають основними чинниками підвищення ефективності бюджетної системи. У сукупності це створює передумови для формування більш прозорої, стійкої та результативної фінансової архітектури держави, орієнтованої на принципи data-driven врядування [35, с. 376]. Інституційне вдосконалення системи державних фінансів України має базуватися на комплексній цифровій трансформації, розвитку відкритих даних та інтеграції інформаційних систем. Ключовим стратегічним вектором виступає формування єдиної цифрової екосистеми управління публічними фінансами, що забезпечить підвищення ефективності, прозорості та стійкості бюджетної системи.

6. Conclusions

Сучасний стан державних фінансів України характеризується поєднанням високого рівня фіскального навантаження, значного дефіциту бюджету та поступової цифрової трансформації управлінських процесів. Інституційна структура бюджетної та податкової системи є формально розвиненою, однак її ефективність обмежується недостатньою інтеграцією інформаційних систем та нерівномірністю цифровізації.

У результаті проведеного дослідження встановлено, що інституційна модернізація системи державних фінансів України в умовах цифровізації та розвитку відкритих даних є складним, багатовимірним і поетапним процесом, який охоплює як трансформацію управлінських практик, так і глибоку перебудову фінансової інфраструктури держави.

Існуючі обмеження цифрової трансформації пов'язані з фрагментацією інформаційних систем, недостатньою міжвідомчою інтеграцією та нерівномірним рівнем цифрової зрілості фінансових інституцій, що стримує повноцінне формування єдиної цифрової екосистеми управління публічними фінансами. Узагальнюючи, можна стверджувати, що цифровізація та відкриті дані виступають базовими інституційними чинниками модернізації системи державних фінансів України. Їх подальший розвиток визначатиме підвищення прозорості, ефективності та стійкості бюджетної системи, а також наблизатиме її до сучасних міжнародних стандартів публічного фінансового управління.

References

1. Sydorenko, D. (2025). The impact of war on budget transparency in Ukraine. *Zbirnyk naukovykh prats Derzhavnoho podatkovoho universytetu – Collection of Scientific Papers of the State Tax University*, (1), 65–71. <https://doi.org/10.32782/2617-5940.1.2025.10>
2. Pikhotska, O. M., & Protsyk, O. S. (2025). Tsyfrova transformatsiia systemy publichnykh finansiv yak chynnyk pidvyshchennia finansovoi prozorosti derzhavy [Digital transformation of the public finance system as a factor in increasing the financial transparency of the state]. *Naukovi zapysky Lvivskoho universytetu biznesu ta prava - Scientific Notes of Lviv University of Business and Law. Serii ekonomichna. Serii yurydychna*, (46), 123–129. <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/download/1772/1555/> (in Ukrainian)
3. Bula, R. (2025). Rol vidkrytykh danykh u rozvytku tsyfrovoy derzhavy [The role of open data in the development of a digital state]. *Naukovi pratsi Mizhrehionalnoi Akademii upravlinnia personalom. Politychni nauky ta publichne upravlinnia*, 1(77), 31–37. [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2025-1\(77\)-5](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2025-1(77)-5) (in Ukrainian)
4. Krynytsia, S. (2023). Suchasni trendy rozvytku tsyfrovoykh tekhnolohii ta yikh vplyv na publichni finansy [Current trends in the development of digital technologies and their impact on public finances]. *Zbirnyk naukovykh prats Derzhavnoho podatkovoho universytetu – Collection of Scientific Papers of the State Tax University*, (2), 82–120. <https://doi.org/10.33244/2617-5940.2.2023.82-120> (in Ukrainian)
5. Didenko, L. V., Herman, Ya. I., & Semenova, O. V. (2025). Govtech ta publichni finansy: stratehichni napriamy tsyfrovoy transformatsii Ukrainy [Govtech and public finance: strategic directions of Ukraine's digital

- transformation]. *Ekonomichnyi prostir – Economic Space*, (206), 51–56. <https://doi.org/10.30838/EP.206.51-56> (in Ukrainian)
6. Demianyshyn, V. H., Lobodina, Z. M., Kostetskyi, V. V., & Demianyshyn, V. V. (2023). Napriamky rozvytku informatsiinykh tekhnolohii v upravlinni derzhavnymy finansamy, derzhavnymy finansovymy resursamy ta finansovoiu bezpekoiu subiektiv derzhavnogo sektoru [Directions of information technology development in the management of public finances, public financial resources and financial security of public sector entities]. *Innovatsiina ekonomika – Innovative Economy*, (1), 58–70. <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2023.1.9> (in Ukrainian)
 7. Kriuchkova, N., & Churkina, I. (2026). Efektyvnist fiskalnoi detsentralizatsii yak skladovoi systemy publichnykh finansiv v umovakh transformatsii [The effectiveness of fiscal decentralization as a component of the public finance system in the context of transformations]. *Ukrainskyi ekonomichnyi chasopys – Ukrainian Economic Journal*, (12), 74–80. <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2026-12-12> (in Ukrainian)
 8. Zhuk, I., Zakharkin, O., Vishka, I., Sharova, S., & Nabatova, I. (2023). Mechanisms of Public Finance Digitalization and Methods of Implementing in the Public Administration System in Ukraine: European Experience. *Economic Affairs*, 68(3), 1701–1712. <https://ndpublisher.in/admin/issues/EAv68n4z9.pdf>
 9. Santiso, C. (2022). Govtech against corruption: What are the integrity dividends of government digitalization? *Data & Policy*, (4), Article e39. <https://doi.org/10.1017/dap.2022.31>
 10. Cardenas-López, C.-L. (2023). Digital tax administration systems: A literature review in Scopus (2012-2022). *Revista Científica de Sistemas e Informática*, 3(2), Article e525. <https://doi.org/10.51252/rcsi.v3i2.525>
 11. Amaglobeli, D., Mooij, de R. A., Mengistu, A., Moszoro, M., Nose, M., Nunhuck, S., Pattanayak, S., Rivero, del Paso, L., Solomon, F., Sparkman, R., Tourpe, H., & Uña, G. (2023). Transforming public finance through GovTech. *Staff Discussion Notes*, 2023(004). <https://www.imf.org/-/media/files/publications/sdn/2023/english/sdnea2023004.pdf>
 12. Hein, A., Engert, M., Ryu, S., Schaffer, N., Hermes, S., & Krcmar, H. (2023). Building open government data platform ecosystems: A dynamic development approach that engages users from the start. *Government Information Quarterly*, 40(4), Article 101878. <https://doi.org/10.1016/j.giq.2023.101878>
 13. Scholta, H., & Lindgren, I. (2023). Proactivity in digital public services: A conceptual analysis. *Government Information Quarterly*, 40(3), Article 101832. <https://doi.org/10.1016/j.giq.2023.101832>
 14. Yevtukh, L. (2024). Teoretychni osnovy funktsionuvannia finansovoi ekosystemy Ukrainy [Theoretical foundations of the functioning of the financial ecosystem of Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, (68). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-138> (in Ukrainian)
 15. Volokhova, I. S. (2023). Formuvannia dokhodiv biudzhetyv za rakhunok podatku na dokhody fizychnykh osib v Ukraini [Formation of budget revenues from personal income tax in Ukraine]. *Transformatsiina ekonomika – Transformational Economy*, (3), 10–15. <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2023-3-2> (in Ukrainian)
 16. Tymoshenko, A. (2025). Elektronni servisy podatkovoi administratsii yak chynnyk prozorosti ta doviry biznesu [Electronic services of the tax administration as a factor of transparency and business trust]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, (79). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-79-171> (in Ukrainian)
 17. Hanziiuk, S. M., & Budnik, Ye. O. (2024). Tsyfrova transformatsiia podatkovoi systemy Ukrainy [Digital transformation of the tax system of Ukraine]. *Ekonomichnyi visnyk Dniprovskoho derzhavnogo tekhnichnoho universytetu - Economic Bulletin of Dnipro State Technical University*, 2(9), 104–110. [https://doi.org/10.31319/2709-2879.2024iss2\(9\).319078pp104-110](https://doi.org/10.31319/2709-2879.2024iss2(9).319078pp104-110) (in Ukrainian)
 18. Uriad skhvalyv zvit pro vykonannia derzhbiudzhetu za 2025 rik: na bezpeku i oboronu spriamovano 3,83 trln hrn (42,9% do VVP) (2026). *Ministry of Finance of Ukraine*. <https://www.mof.gov.ua/uk/news/uriad-skhvaliv-zvit-pro-vikonannia-derzhbiudzhetu-za-2025-rik-na-bezpeku-i-oboronu-spriamovano-383-trln-grn-429-do-vvp-5724> (in Ukrainian)
 19. Dokhody derzhbiudzhetu Ukrainy [State budget revenues of Ukraine]. (2026, April 30). *Minfin*. <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/> (in Ukrainian)
 20. Rol Verkhovnoi Rady Ukrainy v biudzhetnomu protsesi [The role of the Verkhovna Rada of Ukraine in the budget process]. (2024, October 14). *Work of People's Deputies in Kryvyi Rih District*. <https://ndu.kr.ua/191-rol-verkhovnoi-rady-ukrainy-v-biudzhetnomu-protsesi> (in Ukrainian)
 21. *Misiia ta pryntsyipy diialnosti* [Mission and principles of activity]. (n.d.). Міністерство фінансів України. <https://mof.gov.ua/uk/mission-and-principles-of-work> (in Ukrainian)
 22. *Yedynyi veb-portal vykorystannia publichnykh koshtiv* [A single web portal for the use of public funds]. (n.d.). E-data. <https://spending.gov.ua/new/> (in Ukrainian)

23. *Statystyka transaktsii* [Transaction statistics]. (n.d.). Ye-data. <https://spending.gov.ua/new/en/statistics/transactions> (in Ukrainian)
24. *Ye-data — platforma vidkrytykh danykh u sferi publichnykh finansiv* [E-data — an open data platform in the field of public finance]. (n.d.). Міністерство фінансів України. <https://edata.gov.ua/> (in Ukrainian)
25. Minfin zaprovadzuie tsyfrovu ekosystemu dlia planuvannia biudzhetu u 2025 rotsi [Ministry of Finance introduces digital ecosystem for budget planning in 2025]. (2025, February 20). *Delo.ua*. <https://delo.ua/news/minfin-zaprovadzuje-cifrovu-ekosystemu-dlya-planuvannya-byudzetu-u-2025-roci-442044//> (in Ukrainian)
26. Petlenko, Yu. V. (2025). Prozorist biudzhetnoi polityky yak instrument zapobihannia fiskalnomu populizmu u sferi sotsialnykh vydatkiv [Budget policy transparency as a tool to prevent fiscal populism in the field of social spending]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, (80). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-80-10> (in Ukrainian)
27. 10 rokov Ye-data: tsyfrova prozorist, shcho zminyla krainu [10 years of E-data: digital transparency that changed the country]. (2025, September 15). Міністерство фінансів України. https://mof.gov.ua/uk/news/10_rokiv_ie-data_tsifrova_prozorist_shcho_zminila_krainu-5322 (in Ukrainian)
28. Fedosov, V., Krysovatiy, A., & Oparin, V. (Eds.). (2025). *Derzhava. Fisk. Velykyi biznes* [State. Fiscal. Big Business]: monohrafiia. KNEU. (in Ukrainian)
29. Humeniuk, O. I. (2025). Rol velykykh platnykiv podatkov u formuvanni biudzhetu v umovakh viiny [The role of large taxpayers in budget formation during wartime]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal – Legal Scientific Electronic Journal*, (2), 486–488. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-2/117> (in Ukrainian)
30. Kovalenko, Yu., & Krynytsia, S. (2025). Institutional support for the digital transformation of the financial system of Ukraine. *Social Development: Economic and Legal Issues*, (9). <https://doi.org/10.70651/3083-6018/2025.9.02> (in Ukrainian)
31. Sybirtsev, V. V., Kravchenko, V. P., & Podprietniy, V. V. (2023). Informatsiino-analitychne zabezpechennia upravlinnia finansamy v suchasnykh umovakh rozvytku [Information and analytical support for financial management in modern development conditions]. *Akademichni vizii – Academic Visions*, (24). <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.10056988> (in Ukrainian)
32. Soroka, A. M. (2026). Tsyfrova platformizatsiia pidpriemstv informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii: instrumentalno-metodychnyi pidkhid funktsionuvannia [Digital platformization of information and communication technology enterprises: an instrumental and methodological approach to functioning]. *Aktualni pytannia ekonomichnykh nauk – Current Issues in Economic Sciences*. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18854532> (in Ukrainian)
33. Stoliarov, V. F., & Sinkovskiy, M. I. (2024). Tsyfrova transformatsiia ekonomik krain chleniv YeS u napriami dosiahnennia tsilei staloho rozvytku [Digital transformation of the economies of EU member states towards achieving sustainable development goals]. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine*, (1), 70–87. <https://finukr.com.ua/index.php/journal/article/download/5/4/> (in Ukrainian)
34. Cherep, A., Voronkova, V., & Cherep, O. (2025). Tsyfrovizatsiia ekonomiky yak nova paradyhma staloho rozvytku i konkurentospromozhnosti [Digitalization of the economy as a new paradigm for sustainable development and competitiveness]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, (78). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-78-75> (in Ukrainian)
35. Kuzheliev, M., & Nechyporenko, A. (2025). Tsyfrova transformatsiia biudzhetnoi systemy Ukrainy: stan, vyklyky ta perspektyvy [Digital transformation of the budget system of Ukraine: status, challenges and prospects]. *Yevropeyskyi naukovyi zhurnal ekonomichnykh ta finansovykh innovatsii – European Scientific Journal of Economic and Financial Innovation*, 3(17), 376–384. <https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/download/563/426> (in Ukrainian)